

PŪV organizatorius: Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktorius, atstovaujamas Miesto plėtros departamento

Planuojamos tiesti Mykolo Lietuvio gatvės Vilniaus mieste poveikio aplinkai vertinimo (PAV) PROGRAMA

2017

Darbo pavadinimas: Planuojamos tiesti Mykolo Lietuvio gatvės Vilniaus mieste poveikio aplinkai vertinimo (PAV) PROGRAMA

PŪV organizatorius: Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktorius, atstovaujamas Miesto plėtros departamento

Dokumentų rengėjas: UAB „Infraplanas“

Užsakovas: SJ „Vilniaus planas“

Rengėjų sąrašas

Vardas Pavardė	Pareigos	Parašas
Aušra Švarplienė, Vykdančioji direktorė Chemijos inžinerijos bak., Aplinkos inžinerijos mag. Tel. +37069888312	Projekto koordinavimas	
Aivaras Braga Vyr. inžinierius Statybos inžinerijos dr.,	Projekto PAV dalies vadovas, taršos modeliavimas, ekonominis pagrindimas	
Lina Anisimovaitė, Aplinkosaugos vyriausioji specialistė Aplinkotyros mag.,	Socialinio- ekonominio ir poveikio visuomenės sveikatai vertinimas	
Tadas Vaičiūnas, Aplinkosaugos specialistas Taikomosios ekologijos bak.,	Saugomų teritorijų, bioįvairovės dalys, GIS analizė, grafinė dalis.	
Darius Pratašius, PAV grupės vadovas Ekologijos ir aplinkotyros bak.	Triukšmo modeliavimas, GIS analizė	
Edita Leskauskienė Finansų ekspertė Finansų magistrė	Ekonominis-socialinis vertinimas	

Turinys

.....	1
1 SANTRUMPOS	4
2 PAV PROGRAMOS SANTRAUKA.....	4
3 ĮVADAS	6
4 INFORMACIJA APIE ORGANIZATORIŲ IR PAV DOKUMENTŲ RENGĖJĄ	7
4.1 PLANUOJAMOS VEIKLOS ORGANIZATORIUS	7
4.2 PAV DOKUMENTŲ RENGĖJAS.....	7
4.3 KITA INFORMACIJA	7
5 INFORMACIJA APIE PLANUOJAMĄ ŪKINĘ VEIKLĄ.....	7
5.1 PŪV APRAŠYMAS.....	7
5.2 PROJEKTO ĮGYVENDINIMO ETAPAI	8
5.3 PŪV VARIANTAI IR ALTERNATYVOS	8
5.4 EISMO INTENSIVUMAS	8
5.5 SĄSAJA SU KITAIŠ PLANAIŠ	9
6 TERITORIJOS ĮVERTINIMAS	11
6.1 ADMINISTRACINĖ PRIKLAUSOMYBĖ	11
6.2 GYVENTOJAI.....	11
6.3 SOCIALINĖ EKONOMINĖ APLINKA	12
6.1 APLINKOS KOKYBĖ	12
6.2 GAMTINIAI IŠTEKLIAI	13
6.3 SAUGOMOS TERITORIJOS IR BIOLOGINĖ ĮVAIROVĖ.....	16
6.4 KRAŠTOVAIZDIS IR ŽEMĖNAUDA.....	17
6.5 KULTŪROS PAVELDAS	18
7 POVEIKIO APLINKAI VERTINIMAS IR METODAI	19
7.1 ĮVADAS.....	19
7.2 TRIUKŠMAS.....	20
7.3 VIBRACIJA	20
7.4 APLINKOS ORO TARŠA	20
7.5 RIZIKOS DĖL KLIMATO KAITOS ANALIZĖ	21
7.6 VANDUO, DIRVOŽEMIS	21
7.7 SAUGOMOS TERITORIJOS, MIŠKAI IR BIOLOGINĖ ĮVAIROVĖ.....	21
7.8 KRAŠTOVAIZDIS.....	22
7.9 KULTŪROS PAVELDO OBJEKTAI	22
7.10 VISUOMENĖS SVEIKATA	22
7.11 SOCIALINĖ EKONOMINĖ APLINKA	23
8 TARPVALSTYBINIS POVEIKIS	23
9 PRIEMONĖS NEIGIAMO POVEIKIO SUMAŽINIMUI	24
10 EKSTREMALIOS SITUACIJOS.....	24
11 VISUOMENĖS INFORMAVIMAS IR KONSULTACIJOS.....	24
11.1 VISUOMENĖS INFORMAVIMAS PROGRAMOS RUOŠIMO ETAPE	24
11.2 INFORMAVIMAS ATASKAITOS RENGIMO ETAPE.....	25

11.3	INFORMAVIMAS APIE SPRENDIMO PRIĖMIMĄ	25
12	SIŪLOMAS POVEIKIO APLINKAI VERTINIMO ATASKAITOS TURINYS.....	25
13	LITERATŪROS SĄRAŠAS	28
14	PRIEDAI	31
15	1. PRIEDAS. ATRANKOS DĖL PAV SPRENDIMAS	31
16	2. PRIEDAS. KVALIFIKACINIAI DOKUMENTAI	31
17	3. PRIEDAS. INFORMAVIMAS APIE PAV PROGRAMĄ	31
18	4. PRIEDAS. PAV PROGRAMOS DERINIMAS	31
19	5. PRIEDAS. VISUOMENĖS PASTABOS	31

1 SANTRUMPOS

PAV – Poveikio aplinkai vertinimas.

SPA – Strateginis poveikio aplinkai vertinimas.

BVPD – Bendrosios vandens politikos direktyva.

VSTT – Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba.

2 PAV programos santrauka

Planuojamos M. Lietuvio gatvės Poveikio aplinkai vertinimo pagrindas – Aplinkos apsaugos agentūros priimta galutinė atrankos išvada (2016-11-02, Nr. (28.7)-A4-10965): Planuojamai tiesti Mykolo Lietuvio gatvei Vilniaus mieste poveikio aplinkai vertinimas privalomas.

Ši gatvė kaip B1 kategorijos (pagrindinės miesto gatvės) yra numatyta Vilniaus miesto bendrajame plane. Gatvei tiesti rengiamas detalusis planas, kuriame pateiktas vienas trasos variantas. Visuomenės pageidavimu PAV ataskaitoje analizuojamas 1-as ir 2-as trasos variantai pagal SĮ Vilniaus planas pateiktus brėžinius. 1-as trasos variantas, buvo detaliai nagrinėtas Atrankos ataskaitoje, tuo tarpu 2-as trasos variantas detaliai bus analizuojamas PAV ataskaitoje.

Detalijame plane M.Lietuvio gatvei tiesti formuojamas atskiras ~10,11 ha sklypas, kurio planuojama paskirtis – inžinerinės infrastruktūros. Žemė daugiausia valstybinė, tačiau visgi visuomenės reikmėms reikės paimti virš 4 ha (dalis žemės nuosavybės teise priklausanti miškų ūkio žemė). Miško žemė planuojama paversti kitomis naudmenomis – kitos paskirties žemė, naudojimo būdas: inžinerinės infrastruktūros teritorija, pobūdis: susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros koridoriai.

Numatoma nutiesti 2,7 km ilgio, keturių eismo juostų su žalia skiriamąja juosta apšviečiamą gatvę, įrengti 2,5 m pločio dviračių takus, šaligatvius, viešojo transporto stoteles, apšvietimo stulpus ir kt. Projektui reikalinga inžinerinė infrastruktūra: lietaus nuotekų tinklai vandeniui surinkti, elektra gatvės apšvietimui. Pastatų griovimai nenumatomi. Projektuojamas gatvės nuotekų prijungimas prie miesto centralizuotų vandens ir nuotekų tinklų.

M. Lietuvio gatvė yra Vilniaus miesto pakraštyje, priemiestiniame, kaimiškajame ir gamtiniame kraštovaizdyje tarp Fabijoniškių ir Bajorų gyvenamųjų teritorijų. M. Lietuvio gatvė prasideda nuo intensyvaus Ukmergės plento (kelio A2 Vilnius-Panevėžys) ir Vilniaus –Vakarinio aplinkkelio sankryžos, driekiasi per žemės ūkio teritorijas, per apgyvendintas bei besikuriančias mažaaukščių gyvenamųjų namų teritorijas Gelgaudo gatvėje, Bajorų apylinkėse ir Bajorų miške, kerta Bajorų mišką ir galiausia įsijungia į Mokslininkų gatvę. Fabijoniškių rajono Neries gatvės gyvenamieji daugiaaukščiai yra atokiau (apie 260 m) atstumu nuo gatvės. M. Lietuvio gatvė, nors ir esama, tačiau didžiąja dalimi neasfaltuota (žvyrkelis), stipriai duobėta, todėl palijus duobėse kaupiasi vanduo, nėra suformuota sankasa ir grioviai vandens nutekėjimui. Šia gatve šiuo metu yra patenkama į gyvenamuosius kvartalus Gelgaudo gatvėje, Bajorų apylinkėse, Bajorų miške.

Analizuojamo objekto teritorijoje nėra jokių naudingųjų išteklių telkinių, nėra fiksuoti geologiniai reiškiniai ir procesai, nėra aptinkamų geotopų. Saugomų kraštovaizdžio teritorijų ar objektų, rekreacinių vandens telkinių, parkų prie nagrinėjamos gatvės taip nėra. Į planuojamo kelio teritoriją nepatenkama pelkės ir durpynai, vandens pakrančių, potvynių zonos, karstinis regionas, mineralinio vandens vandenvietė ar jų apsaugos zonos, juostos.

Planuojama rekonstruoti gatvė patenka į regioninės svarbos vidinio stabilizavimo urbanizuojamą gamtinio karkaso arealą ir vietinės reikšmės migracijos koridorių besidriekiantį nuo Verkių regioninio parko prieigų, Jeruzalės tvenkinio loma ir Visorių bajorų miško parku.

Artimiausios Europinės svarbos buveinių „Natura 2000“ teritorijos yra nutolę daugiau kaip už 2 km, kultūros paveldo objektai daugiau kaip už 1,3 km. Artimiausieji gyvenamieji pastatai nuo planuojamos tiesios naujos gatvės, nutolę ~15 ir daugiau.

Analizuojama teritorija ribojasi su valstybinės reikšmės ir privačiais miškais priklausančiais Vilniaus urėdijai, Verkių girininkijai ir Vingio girininkijai. Miškai kurie yra kertami ar ribojasi su planuojamu keliu visi priklauso IIB grupei, tai - specialiosios paskirties rekreaciniai miškai, priskiriami miestų miškų pogrupiui. Gatvei, planuojamai pagal 1-ą variantą numatyti kirtimai apie 3,11 ha miško (iš jų 2,27 ha sudaro valstybinės reikšmės miškų plotas).

Gyvūnų migracija detalizuojamoje teritorijoje pagal gautus duomenis 2016 m. sausio 27 d. iš Verkių girininkijos girininko, Valdo Liegaus yra minimali. Žvėrys užklysta retai ir tik pavieniai individai, ilgai šioje teritorijoje nesilaiko (nesiveisia) ir greitai pasitraukia į didesnius miško masyvus ar į mažiau urbanizuotas teritorijas.

Poveikio aplinkai vertinimui Vilniaus planas pateikė dvi trasos alternatyvas:

- 1 trasos alternatyva (Detalioju planu parengti sprendiniai ir trasa).
- 2 trasos alternatyva (Nauja trasa pagal visuomenės pageidavimą).

Poveikio aplinkai nagrinėjimo laikotarpis:

- Esama situacija.
- Prognozė 2026 metams.

Poveikio aplinkai šaltiniai:

- Eksploatuojama gatvė. Bus nagrinėjamas autotransporto eismo poveikis, atsižvelgiant į prognozuojamus eismo srautus.
- Statybos darbai. Bus nagrinėjamas poveikis aplinkai statybos metu.
- Priežiūros darbai.

Nagrinėjami aplinkos komponentai:

- Žmogus ir socialinė aplinka (triukšmas, vibracija, oro kokybė, žemėnauda ir jos sąskaida, nekilnojamosios kultūros vertybės).
- Fizinė ir gyvoji gamta (dirvožemis, paviršinis ir požeminis vanduo, kraštovaizdis, biologinė įvairovė, saugomos teritorijos, gyvosios ir negyvosios gamtos išteklių).
- Poveikis visuomenės sveikatai.

Vertinimui naudojami šaltiniai:

- Planuojamos veiklos poveikis aplinkai vertinamas remiantis esamais duomenų šaltiniais (bendrieji planai, kadastrai, elektroninės duomenų bazės, kt.), lauko tyrimais, galiojančiomis Lietuvoje metodikomis, užsienio ir Lietuvos mokslinė medžiaga.

3 ĮVADAS

2014-2015 m. SĮ Vilniaus planas pradėjo rengti M. Lietuvos gatvės detalų planą. 2016 metais atlikta planuojamos gatvės varianto, atitinkančio Vilniaus miesto bendrojo plano sprendinius atranką dėl poveikio aplinkai vertinimo. PAV subjektas, atsakingas už sveikatos apsaugą – Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos ministerijos, Vilniaus departamentas 2016-09-28, raštu Nr. 2.10-6691(16.9.7.10.11) pasisakė dėl privalomo planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo. Suinteresuota visuomenė išreiškė susirūpinimą dėl planuojamos gatvės keliamo triukšmo ir taršos ir paprašė įvertinti galimą kitą trasos alternatyvą, t.y pakeisti M. Lietuvos gatvės trasą, numatytą Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrajame plane. Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Miesto plėtros departamentas 2016-10-21 raštu Nr. A51-78089/16-2.15.1.21-MP2 informavo, kad yra nustatytos teritorijos detaliojo plano Mykolo Lietuvos gatvei tiesti rengimo ribos ir jų keisti nėra teisinio pagrindo. Aplinkos apsaugos agentūra priėmė galutinę atrankos išvadą (2016-11-02, Nr. (28.7)-A4-10965): planuojamai tiesti Mykolo Lietuvos gatvei Vilniaus mieste poveikio aplinkai vertinimas privalomas. Atsižvelgiant į šią išvadą, SĮ Vilniaus planas pateikė poveikio aplinkai vertinimui papildomą trasos alternatyvą, kuri neatitinka detaliojo plano ir Vilniaus miesto bendrojo plano sprendinių, tačiau trasa yra atitraukta toliau nuo gyventojų, lyginant su pirmine alternatyva. Trasos variantai bus lyginami aplinkosauginiais, techniniais ir ekonominiais aspektais.

Atliekamos šios poveikio aplinkai vertinimo procedūros:

- Parengiama poveikio aplinkai vertinimo programa (toliau programa), informuojama visuomenė, programa derinama su PAV subjektais ir atsakinga institucija. Planuojama procedūrą užbaigti 2017 m. vasarį.
- Parengiama poveikio aplinkai vertinimo ataskaita (toliau – ATASKAITA); Darbus planuojama užbaigti 2017 m. kovo mėn.
- Visuomenės informavimas, ataskaitos pristatymas visuomenei. Procedūrą planuojama vykdyti 2017 m. balandžio-gegužės mėn.
- Ataskaitos derinimas su PAV subjektais ir atsakinga institucija planuojamas 2017 m. birželio-rugpjūčio mėn.

Programos tikslas ir užduotis: nustatyti Ataskaitos turinį ir apimtį bei joje nagrinėjamus klausimus.

PAV subjektai, kurie teikia savo išvadas dėl PAV programos yra:

- Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos, Vilniaus departamentas (Kalvarijų g. 153, LT-08221, Vilnius).
- Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Vilniaus teritorinis padalinys (Šnipiškių g. 3 LT-09309 Vilnius)
- Vilniaus miesto savivaldybė (Konstitucijos pr. 3, LT-09601 Vilnius).
- Vilniaus apskrities priešgaisrinė gelbėjimo valdyba (Pamėnkalnio g. 30, LT-01114 Vilnius).

Sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos leistinumą pasirinktoje vietoje priims atsakinga institucija – Aplinkos apsaugos agentūra (A. Juozapavičiaus g. 9, LT-09311 Vilnius, www.gamta.lt).

4 INFORMACIJA APIE ORGANIZATORIŲ IR PAV DOKUMENTŲ RENGĖJĄ

4.1 Planuojamos veiklos organizatorius

Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktorius, atstovaujamas Miesto plėtros departamento, Konstitucijos pr. 3, LT-09601 Vilnius, tel. (8 5) 211 2616, faksas (8 5) 211 2222 , el. p. savivaldybe@vilnius.lt.

4.2 PAV dokumentų rengėjas

UAB „Infraplanas“, K. Donelaičio g. 55–2, LT–44245 Kaunas, tel. (8 37) 40 75 48, faks. (8 37) 40 75 49, el. p. info@infraplanas.lt.

Kontaktinis asmuo – Vykdančioji direktorė Aušra Uvarplienė, tel. (8 37) 40 75 48, el. p. a.svarpliene@infraplanas.lt

4.3 Kita informacija

Detalaus plano rengėjas: SĮ „Vilniaus planas“, Konstitucijos pr. 3, LT-09601 Vilnius, tel. (8-5) 211 2446, faksas (8-5) 211 2445, el. p. info@vplanas.lt.

Projekto vadovas Vladas Treinys tel. (8-5) 2112448, el.p. vladas.treinys@vplanas.lt.

5 INFORMACIJA APIE PLANUOJAMĄ ŪKINĘ VEIKLĄ

5.1 PŪV aprašymas

Numatoma nutiesti 2,7 km ilgio, keturių eismo juostų su žalia skiriamąją juosta apšviečiamą gatvę, įrengti 2,5 m pločio dviračių takus, šaligatvius, viešojo transporto stoteles. Šiuo metu yra parengtas detalusis planas 1-ai trasos alternatyvai pagal Vilniaus miesto bendrąjį planą (žiūr. 5.5 sk.). Sklype numatomi statiniai: gatvė, dviračių takas, šaligatviai, viešojo transporto stotelės, apšvietimo stulpai ir kt. Projektui reikalinga inžinerinė infrastruktūra: lietaus nuotekų tinklai vandeniui surinkti, elektra gatvės apšvietimui. Pastatų griovimai nenumatomi, tačiau įgyvendinant projektą bus reikalingas esamos žvyruotos ir asfaltuotos gatvės išardymas. 2-a alternatyva, kurios poreikis atsirado visuomenei pageidaujant, bus analizuojama rengiant PAV ataskaitą.

Pagal išduotas planavimo sąlygas (Vilniaus miesto savivaldybės Aplinkos apsaugos skyriaus sąlygos (2015-09-17 Nr. A632-128/14-(2.3.1.19-AP4)) projektuojamas prisijungimas prie miesto centralizuotų vandens ir nuotekų tinklų. Nuotekų kiekiai bus apskaičiuoti rengiant techninį projektą.

1 PŪV detaliojo plano ribos, analizuojamos gatvės trasa alternatyvos ir situacijos schema

5.2 Projekto įgyvendinimo etapai

- 2015-2017 metai detaliojo plano rengimas, SPAV procedūros, atrankos dėl PAV procedūros.
- 2017 m. PAV procedūros;
- per 5 metus po PAV sprendimo gavimo turi būti parengtas techninis projektas ir gautas leidimas statybai.

5.3 PŪV variantai ir alternatyvos

PAV ataskaitoje bus nagrinėjami variantai ir alternatyvos:

1. 0 variantas („nieko nedarymo“ variantas).
2. Projekto variantas:
 - 2.1. 1 trasa alternatyva (Detaliojuoju planu parengti sprendiniai ir trasa, žiūr. 8).
 - 2.2. 2 trasa alternatyva (Nauja trasa pagal visuomenės pageidavimą9).

5.4 Eismo intensyvumas

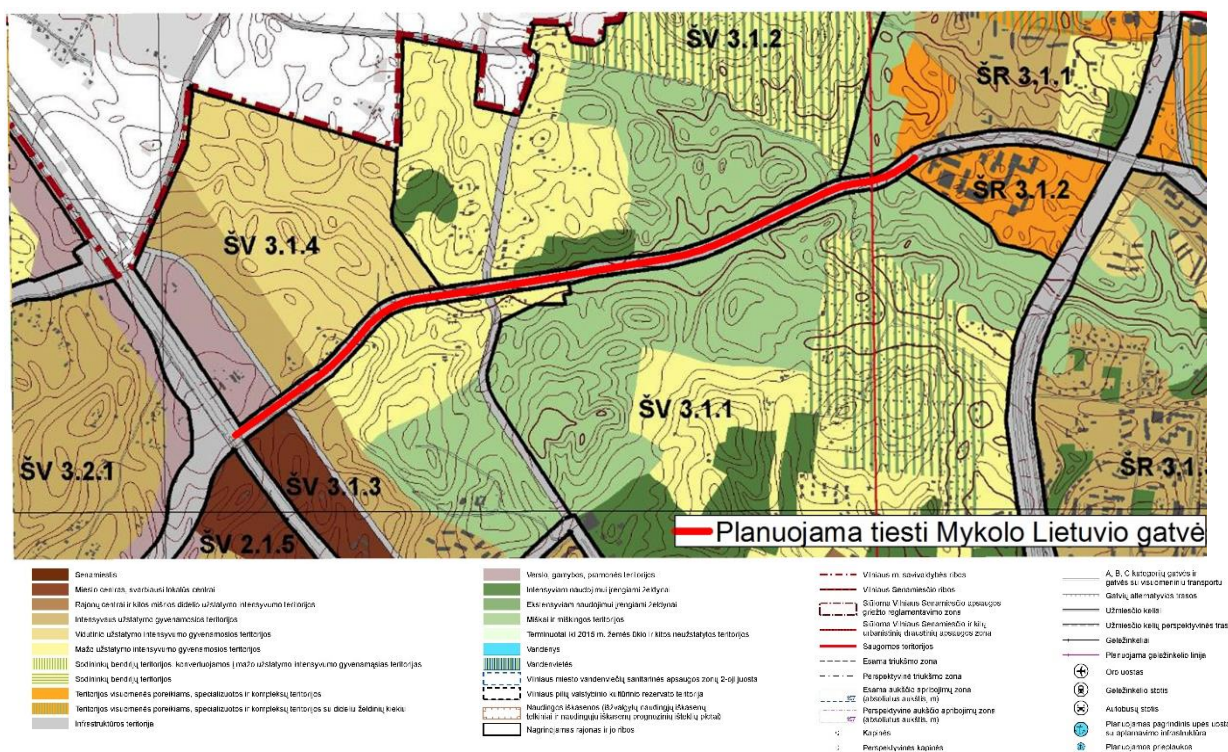
Duomenys apie eismą pateikti 1 lentelėje. Duomenys bus detalizuojami remiantis naujomis eismo intensyvumo prognozėmis, kurios bus patikslintos po to, kai SJ „Vilniaus planas“ atliks papildomus eismo intensyvumo tyrimus M. Lietuvio ir aplinkinėse gatvėse bei patikslins eismų prognozavimo modelį. Rengiant PAV atranką Vilniaus Vakarinis aplinkkelis dar nebuvo užbaigtas, todėl dabartinėje situacijoje atlikus eismų tyrimus galima bus sudaryti tikslesnes prognozes.

1 lentelė. Eismo duomenys M. Lietuvio gatvėje¹

Metai	Automobilių eismas, aut./parą	Sunkiojo transporto dalis sraute, %	Greitis, km/val.
2015	1380	0	50
2025	23100	0,5	50

5.5 Sąsaja su kitais planais

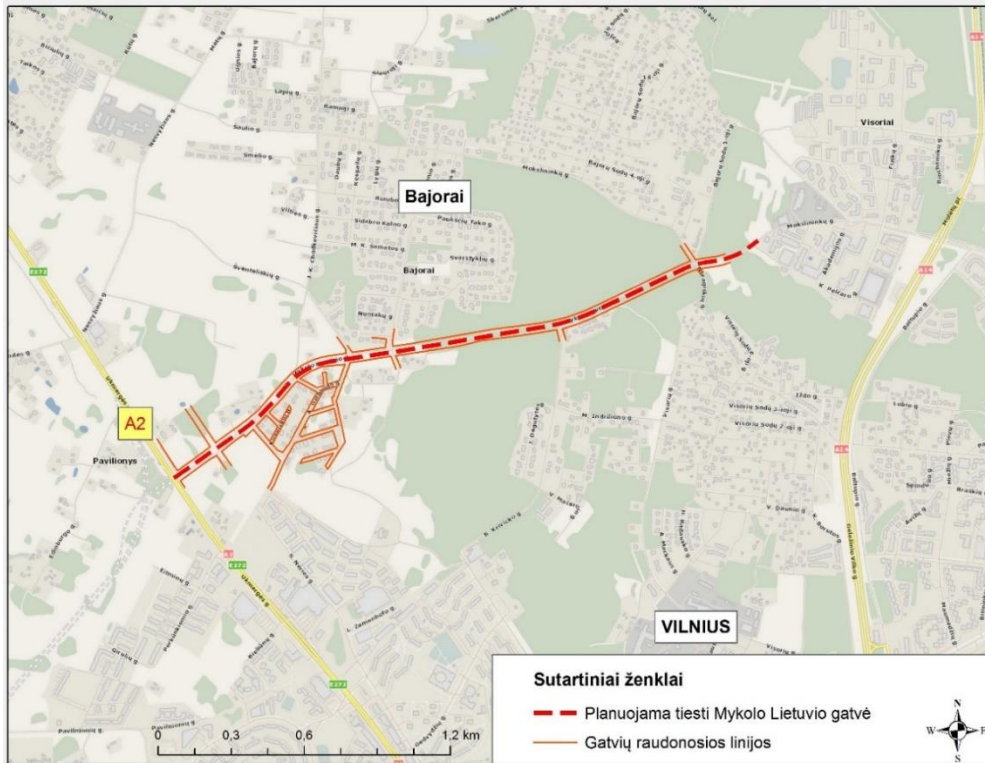
Mykolo Lietuvio gatvė yra svarbi viso miesto šiaurinės dalies struktūrinė gatvė. Ši gatvė (1 alternatyva, žiūr. 3 pav.) kaip B1 kategorijos (pagrindinės miesto gatvės) yra numatyta Vilniaus miesto bendrojo plano iki 2015 m. susisiekimo tinklo plėtros sprendiniuose.

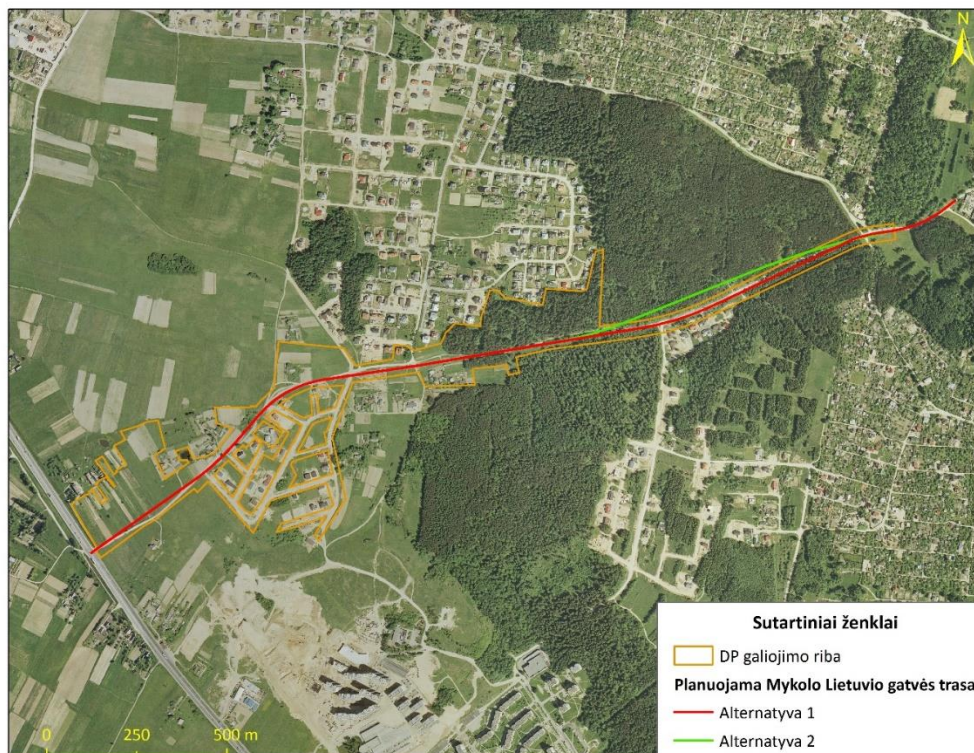
2 pav. Vilniaus miesto bendrojo plano ištrauka

Gatvei suplanuoti ir tiesi, 2014 metais gegužės 12 d. buvo parengtas Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas Nr. 30-1079 „Dėl apie 26,16 ha teritorijos detaliojo plano rengimo Mykolo Lietuvio gatvei tiesi“, patvirtinta planavimo darbų programa. Detaliojo planavimo uždaviniai – vadovaujantis Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrojo plano iki 2015 metų sprendimais, suformuoti optimalią urbanistinę struktūrą, suplanuojant inžinerinių komunikacijų tinklus, inžinerinei ir socialinei infrastruktūrai reikalingų teritorijų ir (ar) inžinerinių komunikacijų koridorių ribas, privalomą teritorijos naudojimo tipą bei žemės sklypų paėmimą visuomenės poreikiams (gatvei tiesi ir eksploatuoti), numatant konkrečios vietos motyvuotą pagrindimą, patikslinti valstybinės reikšmės miškų plotus ir ribas. Detaliuoju planu keičiami Bajorų gyvenamojo kvartalo detaliojo plano (reg. Nr. 490) sprendiniai. Detalaus plano teritorijos šiaurinėje Vilniaus miesto dalyje, Verkių ir Fabijoniškių seniūnijų ribose plotas – apie 26,16 ha. Iš šio ploto planuojamai M. Lietuvio gatvei tiesi formuojamas atskiras ~10,11 ha sklypas, kurio planuojama paskirtis – inžinerinės infrastruktūros (žiūr. 3, 4 pav.).

¹ Eismo duomenys ataskaitoje bus tikslinami ir prognozuojami pagal naujausius Vilniaus miesto eismo tyrimų rezultatus

3 pav. Planuojama gatvė ir raudonosios linijos pagal detaliojo plano ir bendrojo plano sprendinius

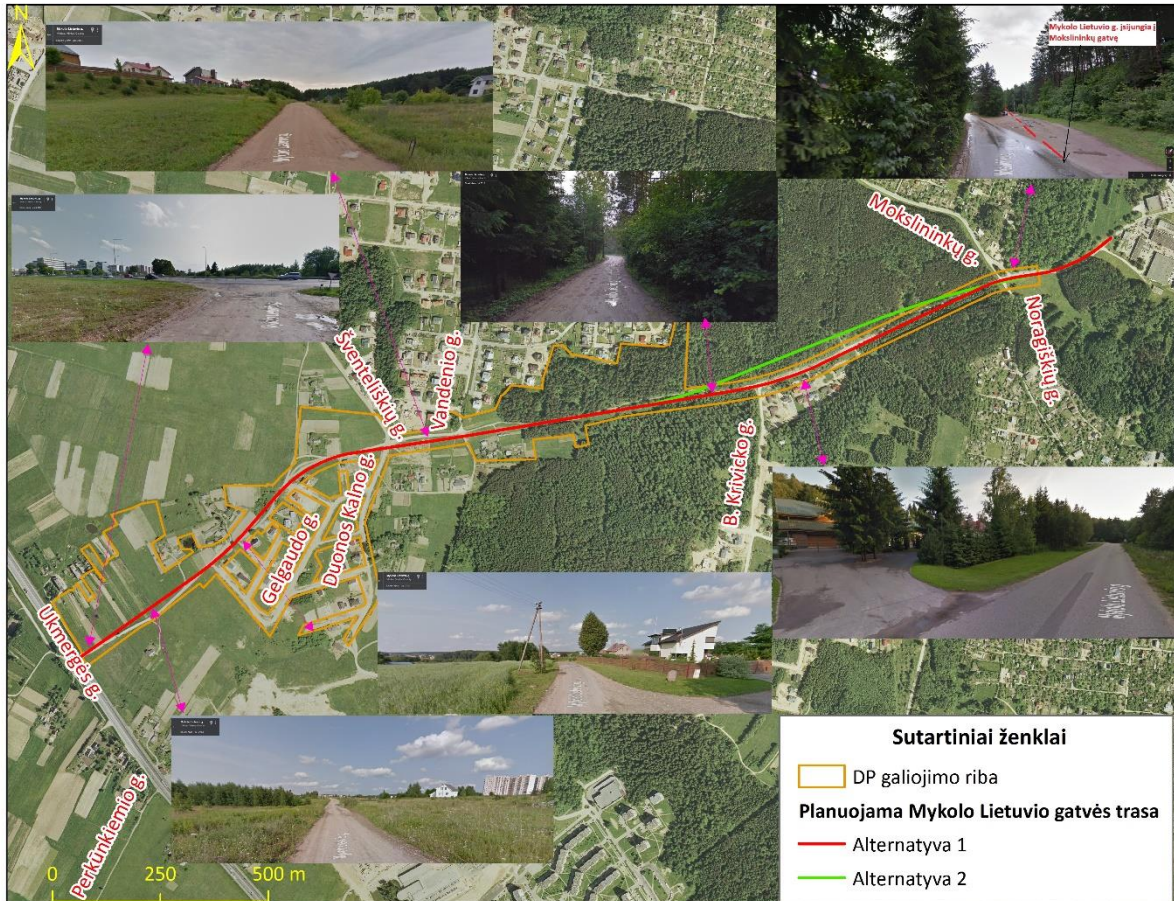

4 pav. M. Lietuvio gatvės sklypai suformuoti reikia apie ~10,11 ha iš visos detalioju planu planuojamos 26,16 ha teritorijos

6 TERITORIJOS ĮVERTINIMAS

6.1 Administracinė priklausomybė

Planuojama gatvė yra šiaurinėje Vilniaus miesto dalyje, Verkių ir Fabijoniškių seniūnijų ribose.

5 pav. Projekto aplinka, aplinkinės gatvės.

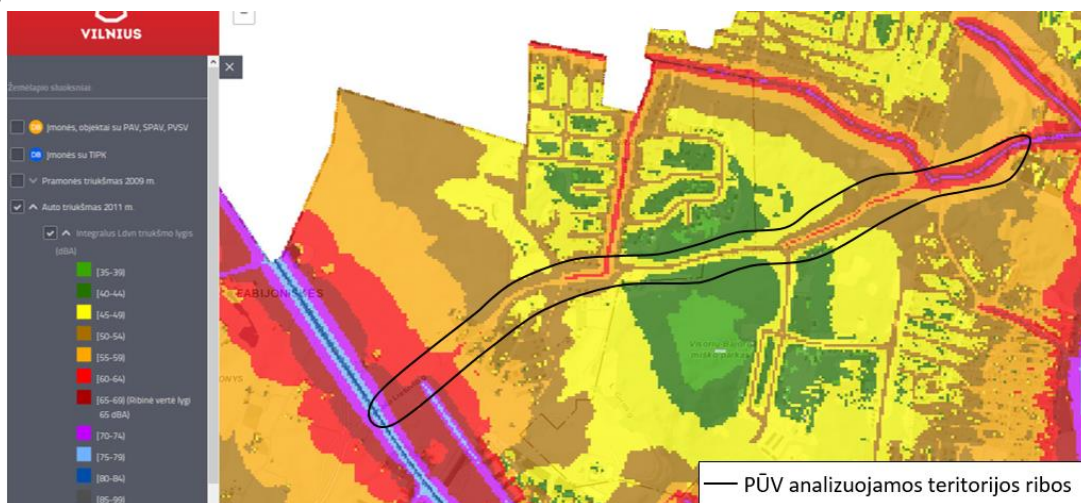
6.2 Gyventojai

Artimiausieji gyvenamieji pastatai nuo detaliuoju planu planuojamos tiesi naujos gatvės, nutolę ~15 ir daugiau (6 paveikslas). 500 metrų spinduliu, nuo planuojamos tiesi naujos gatvės, yra 740 pastatų, iš kurių 435 gyvenamieji pastatai ir 305 negyvenamosios paskirties pastatai.

Bajorai, nuo planuojamos tiesi gatvės, nutolę ~1,7 km šiaurės kryptimi, remiantis 2011 m. gyventojų surašymo duomenimis Bajoruose gyveno 503 gyventojai;

Duomenys bus tikslinami PAV ataskaitoje.

(<http://aplinka.vilnius.lt/lt/index.php/aplankos-kokybe/triukšmas/triuksmo-zemelapiai/>), matyti, kad analizuojamoje teritorijoje prie artimiausių gyvenamųjų pastatų triukšmo ribinės vertės nėra viršijamos.

7 pav. Išskirtas Mykolo Lietuvio gatvė Vilniaus miesto triukšmo kartografavimo žemėlapyje L(dvn) [61]

6.2 Gamtiniai ištekliai

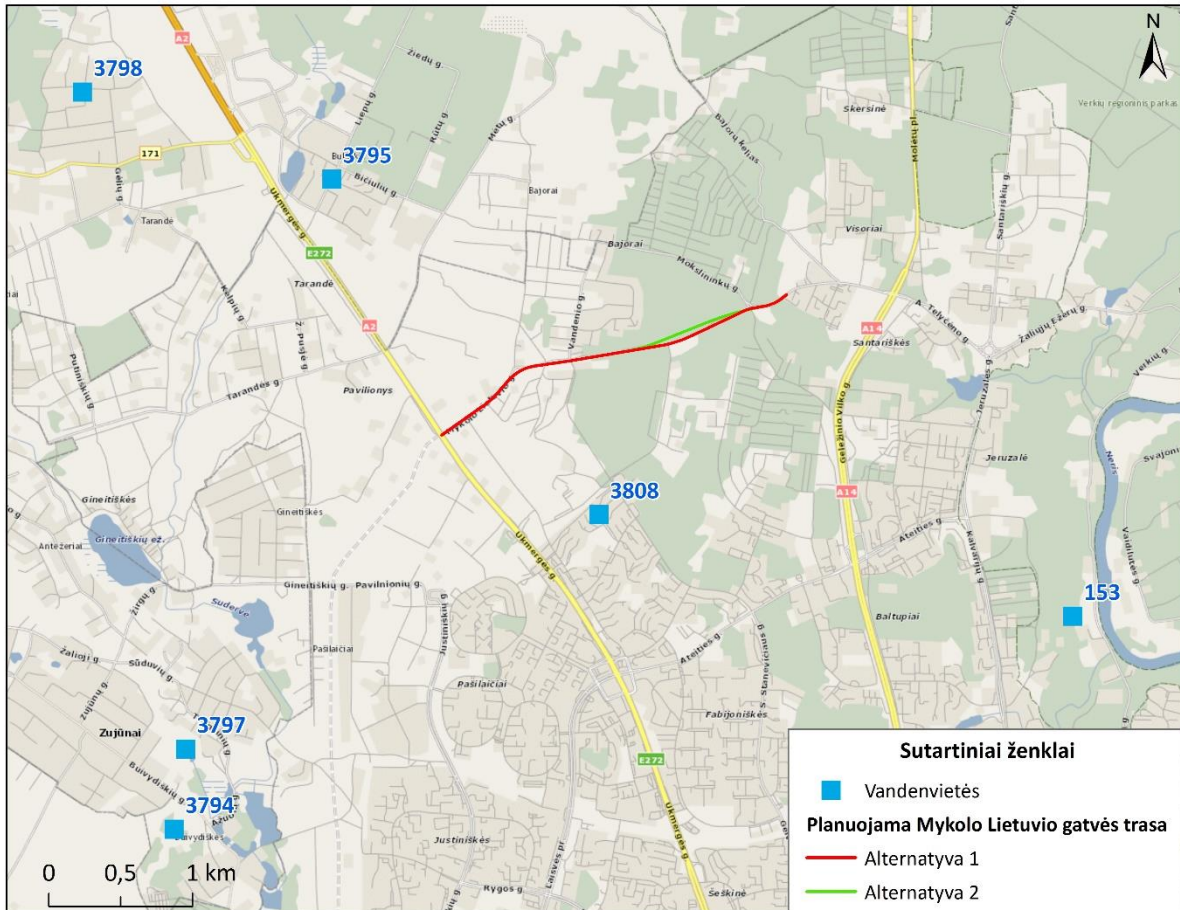
Naudingos iškasenos. Analizuojamo objekto teritorijoje ir 1 km spinduliu nėra jokių naudingųjų išteklių telkinių. Artimiausi naudingų išteklių telkiniai už daugiau, kaip 3 km.

Artimiausias didesnis vandens telkinys – Jeruzalės tvenkinys, nutolęs apie 1,4 km atstumu rytų kryptimi. Neries upė nutolusi apie 2,5 km rytų kryptimi.

Artimiausios vandenvietės:

- UAB „Garsų pasaulis“ (Vilniaus m.) Nr. 3808 (nenaudojama), nuo analizuojamos teritorijos nutolusi apie 0,85 km pietų kryptimi;
- Bukišio (Vilniaus r.) Nr. 3795 (nenaudojama), nuo analizuojamos teritorijos nutolusi apie 1,85 km šiaurės vakarų kryptimi;
- Zujūnų (Vilniaus r.) Nr. 3797 (naudojama), nuo analizuojamos teritorijos nutolusi apie 2,86 km pietvakarių kryptimi;
- Vilniaus (Trinapolio) Nr. 153 (naudojama), nuo analizuojamos teritorijos nutolusi apie 3 km pietryčių kryptimi;
- Avižienių (Vilniaus r.) Nr. 3798 (naudojama), nuo analizuojamos teritorijos nutolusi apie 3,57 km šiaurės vakarų kryptimi (8 pav.);
- Buivydžiškių (Vilniaus r.) Nr. 3794 (naudojama), nuo analizuojamos teritorijos nutolusi apie 3,3 km pietvakarių kryptimi.

Mineralinio vandens vandenviečių analizuojamoje teritorijoje ar artimiausioje jos gretimybėje nėra.

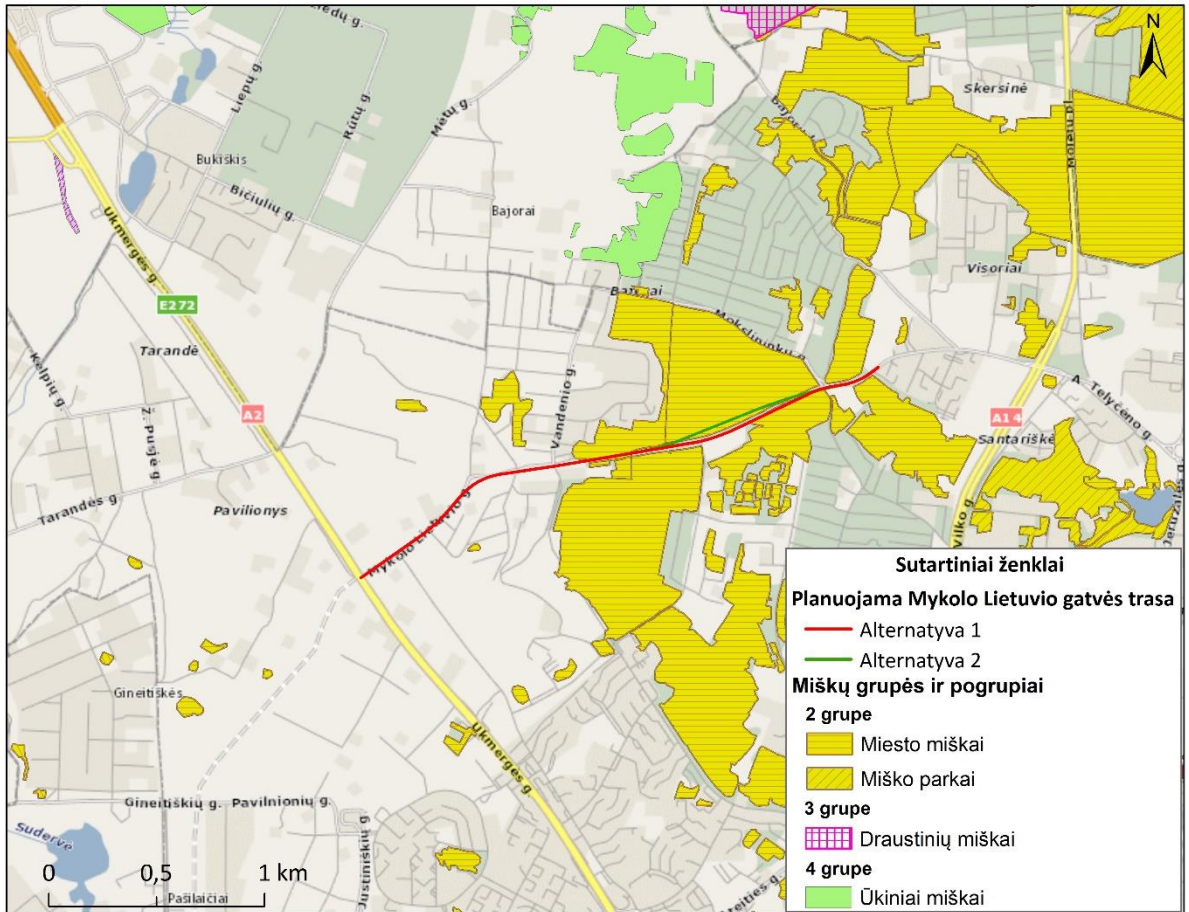

8 pav. Vandenvietės (šaltinis www.lgt.lt)

Mišakai.

Analizuojama teritorija ribojasi su valstybinės reikšmės ir privačiais miškais priklausančiais Vilniaus urėdijai, Verkių girininkijai ir Vingio girininkijai (**Klaida! Nerastas nuorodos šaltinis.** pav.).

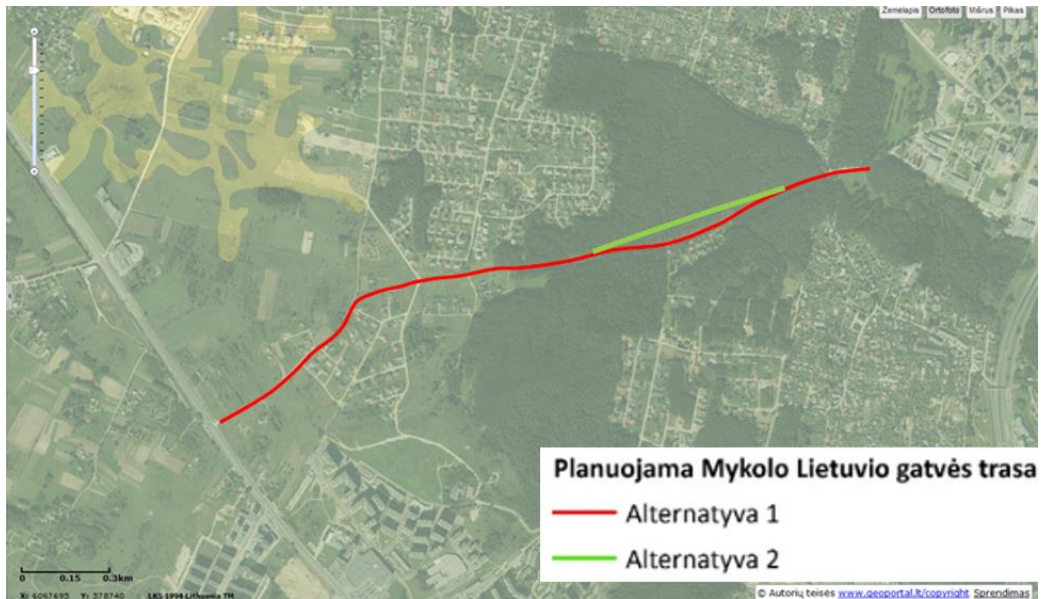
Mišakai kurie yra kertami ar ribojasi su planuojamu keliu visi priklauso IIB grupei, tai - specialiosios paskirties rekreaciniai miškai, priskiriami miestų miškų pogrupiui.

9 pav. Girininkijos miškų grupės ir pogrupiai

Pelkės ir durpynai

Į planuojamo kelio teritoriją nepatenką pelkės ir durpynai. Pati teritorija, kurioje planuojamas kelias yra nemelioruota, tačiau vos už 300 metrų nuo planuojamo kelio prasideda melioruota teritorija

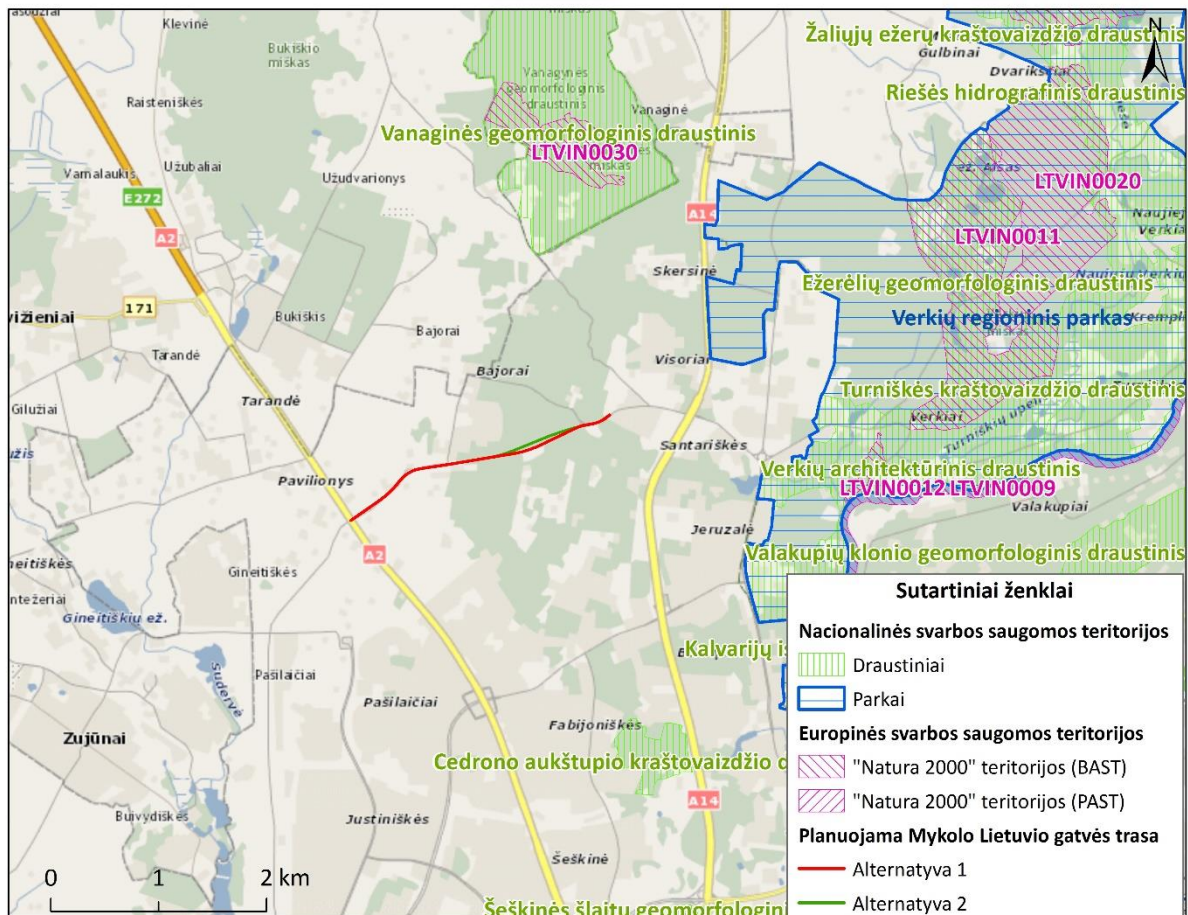
10 pav. Melioruotų žemių žemėlapis (geoportal.lt Mel_DR10LT M1:10 000)

6.3 Saugomos teritorijos ir biologinė įvairovė

Artimiausios saugomos teritorijos (11 pav.):

- Verkių regioninis parkas (nuo analizuojamos teritorijos ribos nutolęs apie 1,24 km šiaurės rytų kryptimi);
- Vanaginės geomorfologinis draustinis (nuo analizuojamos teritorijos ribos nutolęs apie 1,67 km šiaurės kryptimi);
- Cedronės aukštupio kraštovaizdžio draustinis (nuo analizuojamos teritorijos ribos nutolęs apie 2,69 km pietų kryptimi).

Kitos saugomos teritorijos nuo analizuojamos teritorijos ribos nutolusios dar didesniu atstumu.

11 pav. Artimiausios saugomos teritorijos (ištrauka iš geoportal.lt duomenų bazės)

Teritorija, kurioje yra planuojama gatvė, į nacionalinės ar europinės svarbos „Natura 2000“ teritorijas nepatenka. Artimiausios Europinės svarbos buveinių „Natura 2000“ teritorijos yra daugiau nei už 2 km.

Pagal SRIS duomenų bazę PŪV teritorijoje saugomų gyvūnų, augalų ar grybų rūšių neaptinkama.

Artimiausi PŪV teritorijai saugomo rūšių stebėjimo atvejai (pagal SRIS):

- 1999 m. už 85 metrų nuo PŪV teritorijos buvo stebėti šermuonėlio pėdsakai, per paskutinią 17 m jokių šermuonėlių veiklos žymių nebuvo aptikta.
- 2011 m. už 500 metrų nuo PŪV teritorijos buvo pastebėta žvirblinės pelėdos suaugęs individas, per pastaruosius 5 metus daugiau jų stebėjimo atvejų nėra fiksuota.

6.4 Kraštovaizdis ir žemėnauda

Žemėnauda. M. Lietuvos gatvei tiesiosios bus formuojamas atskiras sklypas, kurio planuojama paskirtis – inžinerinės infrastruktūros. Gatvės sklypas priklausys Vilniaus miesto savivaldybei, kuri ir yra PŪV organizatorius.

1 trasos alternatyvos žemė daugiausia valstybinė, tačiau visgi visuomenės reikmėms reikės paimti apie 4,4239 ha (tame skaičiuje 0,5348 ha nuosavybės teisė priklausanti miškų ūkio žemė). Miško žemė planuojama paversti kitomis naudmenomis – kitos paskirties žemė, naudojimo būdas: inžinerinės infrastruktūros teritorija, pobūdis: susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros koridoriai - plotas 3,11 ha (tame tarpe valstybinės reikšmės miško plotas patenkantis į planuojamos gatvės raudonųjų linijų ribas – 2,27 ha, kuris bus išbraukiamas iš valstybinės reikšmės miškų plotų).

2-os trasos alternatyva bus analizuojama atskaitoje.

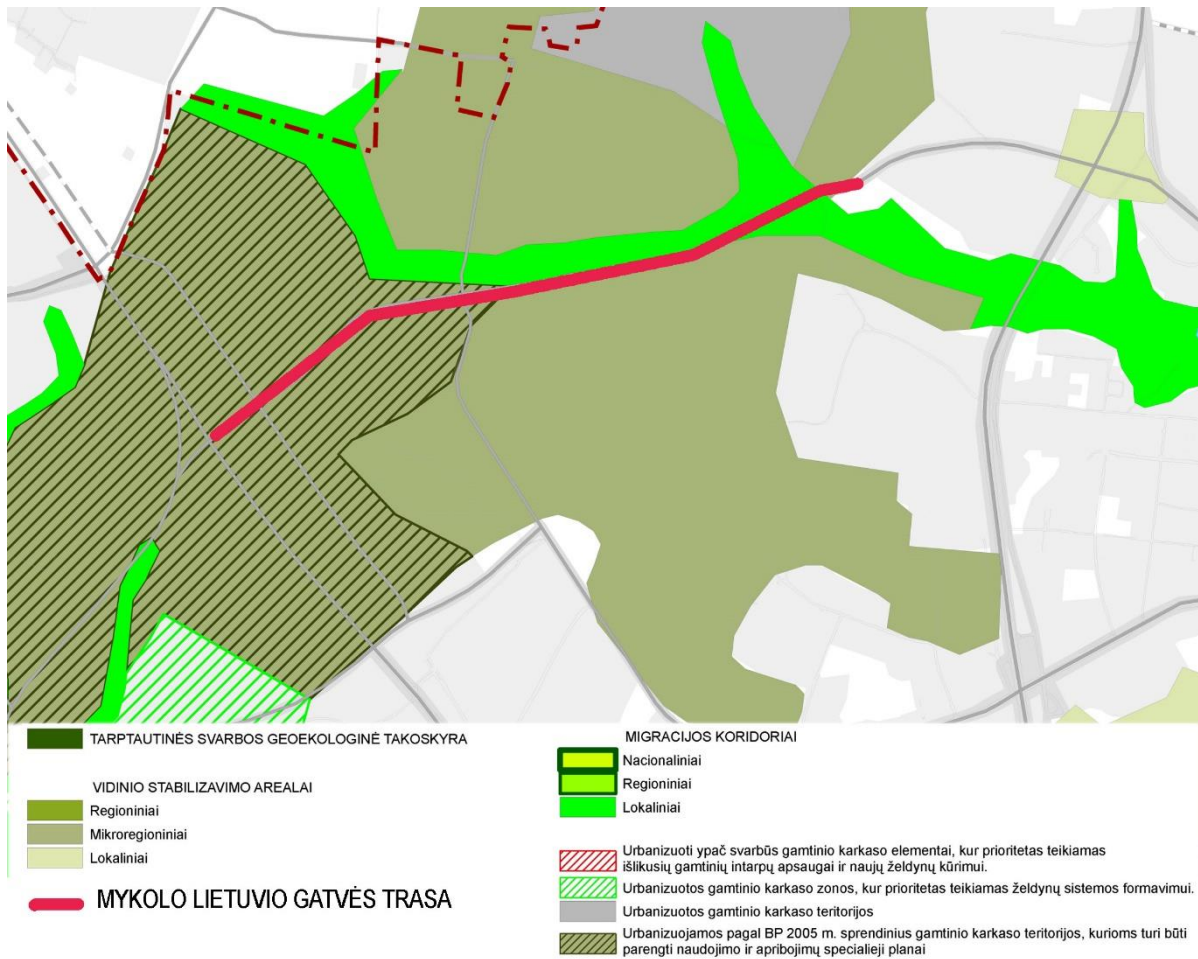
Esamas kraštovaizdis: Gatvė yra Vilniaus miesto pakraštyje, priemiestiniame, kaimiškajame ir gamtiniame kraštovaizdyje tarp Fabijoniškių ir Bajorų gyvenamųjų teritorijų. M. Lietuvos gatvė prasideda nuo intensyvaus Ukmergės plento (kelio A2 Vilnius-Panevėžys) ir driekiasi per žemės ūkio teritorijas, per apgyvendintas bei besikuriančias mažaaukščių gyvenamųjų namų teritorijas Gelgaudo gatvėje, Bajorų apylinkėse ir Bajorų miške, kerta Bajorų mišką ir galiausiai įsijungia į Mokslininkų gatvę. Fabijoniškių rajono Neries gatvės gyvenamieji daugiaaukščiai yra atokiau (apie 260 m) atstumu nuo gatvės.

M. Lietuvos gatvė, nors ir esama, tačiau didžiąja dalimi neasfaltuota (žvyrkelis), stipriai duobėta, todėl palijus duobėse kaupiasi vanduo, nėra suformuota sankasa ir grioviai vandens nutekėjimui. Šia gatve šiuo metu yra patenkama į gyvenamuosius kvartalus Gelgaudo gatvėje, Bajorų apylinkėse, Bajorų miške.

Reljefas. Reljefas kalvotas, gatvė yra Riešės aukštumos Bajorų fliuvioglacialiniame masyve ir absoliutiniai aukščiai gatvės aplinkoje kita nuo ~161 iki 196 m virš jūros lygio (šaltiniai, www.geoportal.lt; ww.lgt.lt; 2016-01-21). Reljefo peraukštėjimų skirtumas aplinkoje siekia iki 35 m.

Saugomų kraštovaizdžio teritorijų ar objektų prie nagrinėjamos gatvės nėra, rekreacinių vandens telkinių, parkų taip pat nėra. Potenciali vieta rekreacijai yra Bajorų miškas.

Gamtinis karkasas. Planuojama rekonstruoti gatvę patenka į regioninės svarbos vidinio stabilizavimo urbanizuojamą gamtinio karkaso arealą ir vietinės reikšmės migracijos koridorių besidriekiantį nuo Verkių regioninio parko prieigų, Jeruzalės tvenkinio loma ir Visorių bajorų miško parku.

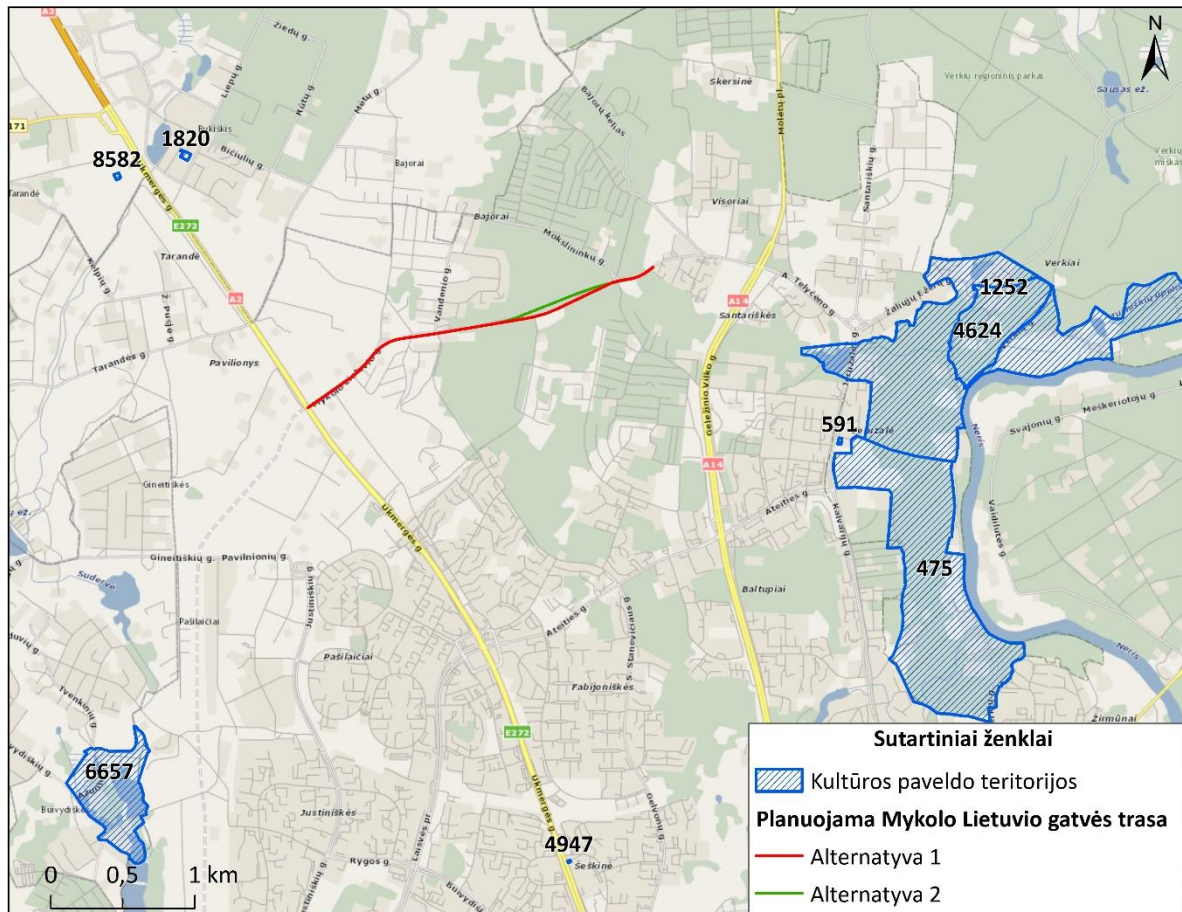

12 pav. Gatvė gamtinio karkaso (GK) atžvilgiu. Ištrauka iš Vilniaus m. BP

6.5 Kultūros paveldas

Artimiausi kultūros paveldo objektai:

- Verkių dvaro sodyba (Žaliųjų ežerų g., Vilnius, Vilniaus m. sav.), Unik. Nr. 756, nuo planuojamo tiesti kelio nutolusi apie 1,3 km;
- Namas (Jeruzalės g. 9, Vilnius, Vilniaus m. sav.), Unik. Nr. 31641, nuo planuojamo tiesti kelio nutolęs apie 1,8 km;
- Vilniaus Kalvarijų kompleksas (Kalvarijų g. 327, 329, Vilnius, Vilniaus m. sav.), Unik. Nr. 4097, nuo planuojamo tiesti kelio nutolęs apie 1,9 km;
- Verkių dvarvietė (Vilnius, Vilniaus m. sav.), Unik. Nr. 17140, nuo planuojamo tiesti kelio nutolusi apie 2,4 km.

13 pav. Artimiausi kultūros paveldo objektai (ištrauka iš Kultūros vertybių registro)

7 Poveikio aplinkai vertinimas ir metodai

7.1 Įvadas

PAV ataskaitoje bus nagrinėjami variantai ir alternatyvos:

3. O variantas („nieko nedarymo“ variantas).
4. Projekto variantas:
 - 4.1. 1 trasos alternatyva (Detalioju planu parengti sprendiniai ir trasa).
 - 4.2. 2 trasos alternatyva (Nauja trasa pagal visuomenės pageidavimą).

Poveikio aplinkai nagrinėjimo laikotarpis:

- Esama situacija.
- Prognozė 2026 metams.

Poveikio aplinkai šaltiniai:

- Eksploatuojama gatvė. Bus nagrinėjamas autotransporto eismo poveikis, atsižvelgiant į prognozuojamus eismo srautus, kitų gatvių eismo poveikį.
- Statybos darbai. Bus nagrinėjamas poveikis aplinkai statybos metu.
- Priežiūros darbai.

Nagrinėjami aplinkos komponentai:

- Žmogus ir socialinė aplinka (triukšmas, vibracija, oro kokybė, žemėnauda ir jos sąskaida, nekilnojamosios kultūros vertybės).

- Fizinė ir gyvoji gamta (dirvožemis, paviršinis ir požeminis vanduo, kraštovaizdis, biologinė įvairovė, saugomos teritorijos, gyvosios ir negyvosios gamtos išteklių).
- Poveikis visuomenės sveikatai.
- Socialinis- ekonominis poveikis.

Vertinimo pagrindas:

- Planuojamos veiklos poveikis aplinkai vertinamas remiantis esamais duomenų šaltiniais (bendrieji planai, kadastrai, elektroninės duomenų bazės, kt.), lauko tyrimais, galiojančiomis Lietuvoje metodikomis, užsienio ir Lietuvos mokslinė medžiaga. Vertinimui naudojama literatūra pateikta 13 sk Literatūros sąrašas.
- Vertinimas bus atliekamas nagrinėjant planuojamo objekto atitikimą galiojantiems Lietuvoje teisiniams dokumentams (žiūr. 13 Literatūros sąrašas).

7.2 Triukšmas

Atliekami prognoziniai triukšmo lygio skaičiavimai, sklaidos modeliavimas. Įvertinami veiksniai, nuo kurių priklauso transporto generuojamas triukšmo lygis (eismo intensyvumas, eismo sudėtis, važiavimo greitis) ir aplinkos veiksniai, nuo kurių priklauso triukšmo sklaidimas aplinkoje (reljefas, absorbcinės savybės, pastatų aukštingumas, inžineriniai statiniai, meteorologinės sąlygos).

Triukšmo lygio skaičiavimai atliekami kompiuterine triukšmo skaičiavimo programa CADNA A 4.0 (metodika „NMPB-Routes-96“). Nustatomas planuojamos veiklos skleidžiamo triukšmo atitikimas normoms/ribinėms vertėms. Vertinimo tikslas yra nustatyti PŪV įtaką aplinkos kokybei, jos pokyčiams.

7.3 Vibracija

Vertinant vibraciją, svarbus aspektas yra informacija apie planuojamą dangos tipą. Tiesiant naują gatvę ar rekonstruojant esamą, yra klojama nauja danga, yra keliami lygumo reikalavimai. Vertinant vadovausimės literatūra, pateikta sąrašė [31, 52].

7.4 Aplinkos oro tarša

Su autotransportu siejami ir žmonių sveikatai turintys poveikį teršalai yra: anglies monoksidas CO, lakūs organiniai junginiai LOJ (benzenas C₆H₆), azoto oksidai NO_x, kietos dalelės KD₁₀, KD_{2,5}, Netiesioginį poveikį žmonių sveikatai turi ir kuro degimo produktas CO₂ - tai šiltnamio efektą įtakojančios dujos.

Vertinimo tikslas yra nustatyti PŪV įtaką aplinkos oro kokybei, jos pokyčiams.

Oro kokybės vertinimas apima:

- regioninės ir globalinės taršos skaičiavimo. Apskaičiuojamas metinio teršalų emisijos kiekio pokytis susijusiame su projektu gatvių tinkle. Teršalų emisijos kiekiui iš transporto apskaičiuoti naudojama Europos aplinkos agentūros (EAA) koordinuojama teršalų emisijos iš kelių transporto skaičiavimo programa „COPERT“. Poveikis klimato kaitai analizuojamas pagal sudeginto kuro kiekį ir CO₂ emisiją.
- vietinės taršos skaičiavimo. Apskaičiuojama oro teršalų koncentracija (teršalų sklaida) pažemio sluoksnyje (1,5 m aukštyje) ir lyginama su leidžiamomis ribinėmis vertėmis nagrinėjamos teritorijos aplinkoje. Teršalų iš transporto sklaidai apskaičiuoti naudojama ISC-Aermod View programa.
- Modeliuojant transporto sukeltą taršą, eismo sąlygos yra viena iš esminių aplinkybių, į kurias atsižvelgiama. Eismo sąlygos gatvėje bei sąlygų pokyčiai prie sankryžų bus įvertinti.

7.5 Rizikos dėl klimato kaitos analizė

Naujausioje Jungtinių Tautų Tarpvyriausybines klimato kaitos komisijos (TKKK) 5-ojoje ataskaitoje pateikiama aiški išvada, jog vyksta akivaizdūs klimato pokyčiai ir kad juos daugiausia lemia auganti antropogeninė šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisija. Labai tikėtina, jog ir toliau išliks panašios pokyčių tendencijos (nebent bus žymiai sumažintas išmetamų teršalų kiekis), o tai neabejotinai lems augantį kintančio klimato poveikį gamtiniams ir socialiniams procesams, ūkinei veiklai ir kartu ekonomikos vystymuisi.

Nacionalinėje klimato kaitos valdymo politikos strategijoje rašoma, kad Lietuvos prisitaikymo prie klimato kaitos keliamų aplinkos pokyčių politikos strateginis tikslas – sumažinti ne tik gamtinių ekosistemų, bet ir šalies ūkio (ekonomikos) sektorių pažeidžiamumą, diegiant priemones, leidžiančias išlaikyti ir padidinti jų atsparumą klimato kaitos pokyčiams. Transporto sektoriui taip pat numatytas strateginis tikslas - didinti prisitaikymą prie klimato kaitos. Šiam tikslui pasiekti išskirti uždaviniai:

- užtikrinti, kad inžinerinės infrastruktūros plėtra būtų vykdoma atsižvelgiant į prognozuojamą klimato kaitos poveikį;
- didinti inžinerinės infrastruktūros atsparumą klimato kaitos pokyčiams.

Kad nustatyti planuojamos veiklos prisitaikymo prie klimato kaitos galimybes, bus atlikta rizikos dėl klimato kaitos ir reikalingų prisitaikymo priemonių analizė. Rizikos dėl klimato kaitos vertinimas bus atliekamas vadovaujantis užsienio šalių rekomendacijomis, Lietuvoje atliktomis studijomis. Rizikos dėl klimato kaitos poveikis bus nagrinėjamas pagal keturių žingsnių scenarijų:

- Aktualių PŪV klimatinių veiksnių analizė
- Jautrumo analizė
- Poveikio/rizikos įvertinimas:
- Prisitaikymo galimybės ir jų įvertinimas/priemonės

7.6 Vanduo, dirvožemis.

Saugant požeminio vandens telkinius svarbiausias tikslas yra gera tų telkinių kiekybinė ir kokybinė (cheminė) būklė. Vertinant planuojamos veiklos poveikį vandeniui, bus siekiama kad prastėtų nagrinėjamoje aplinkoje esamų paviršinių ir požeminių vandens telkinių būklė. Planuojama ūkinė veikla gali užteršti vandenį darbų, eksploatavimo metu ar avarijų metu, išsiliejus kenksmingoms medžiagoms.

Poveikis dirvožemiui gali būti tiek vykdant statybos darbus (tarša, dirvos sutankinimas, derlingojo sluoksnio nuėmimas, erozija), tiek objekto eksploatacijos metu (tarša, erozija). Poveikis vertinamas remiantis tyrimų studijomis ir jų išvadomis bei atsižvelgiant į vyraujantį dirvožemio tipą, granulimetrinę sudėtį, jo atsparumą cheminei taršai. Bus siūlomos priemonės dirvožemio ir požeminio vandens apsaugai.

7.7 Saugomos teritorijos, miškai ir biologinė įvairovė

Vertinimas bus atliekamas remiantis saugomų gyvūnų rūšių ir svarbių į teritoriją patenkančių buveinių natūriniais tyrimais ir esama duomenų baze. Vertinant poveikį biologinei įvairovei bus naudojama teritorijų vertės nustatymo metodika. Biologinė įvairovė aprašoma pagal saugomų teritorijų valstybiniame ir valstybiniame miškų kadastruose pateikiamus duomenis, saugomas teritorijas aprašančius teisės aktus ir jose atliktus mokslinius ir natūrinius tyrimus. Vertinant saugomų teritorijų biologinę įvairovę, pagrindinis dėmesys skiriamas buveinėms ir rūšims, dėl kurių teritorija

priskirta saugomų teritorijų sistemai ar išskirta kaip vertinga. Bus analizuojami ir kiti šių teritorijų, ir su jomis susiję, komponentai (galimi migracijos takai, hidrologiniai ryšiai ir pan.).

Poveikiai, kurie bus vertinami dėl planuojamo objekto:

- barjero efektas;
- hidrologinio režimo pokyčiai;
- laikinas poveikis statybos metu;
- netiesioginis ekologinis poveikis dėl taršos, triukšmo, apšvietimo, padidėjusio žmonių lankymosi teritorijoje, adventyvinų rūšių plitimo.

Planuojamai gatvei ir naujam tiltui pagal poreikį gali būti pasitelktas LAKD parengtas dokumentas [46], reglamentuojantis biologinės įvairovės apsaugą tiesiant kelius, vertinant poveikį, siūlant poveikį mažinančias priemones.

Pagal miškų gamtosauginius planus ir valstybinius miškų kadastro duomenis yra nustatomos kartinės miško buveinės. Duomenys apie miškus renkami ir analizuojami pagal vietinių urėdijų miškotvarkos planus ir taksoraščius, Valstybinį miškų kadastrą.

7.8 Kraštovaizdis

Kraštovaizdis, gamtinis karkasas, rekreacinės teritorijos.

Vertinant nagrinėjamos vietovės kraštovaizdį atliekamas struktūrinis kraštovaizdžio vertinimas, nagrinėjamas gamtinis karkasas, rekreacinių teritorijų išsidėstymas. Atliekama teritorijos foto–fiksacija, esamų ir kartografinėje medžiagoje vaizduojamų objektų sutikslinimas. Nagrinėjamas galimas poveikis esmingiems kraštovaizdžio sąrangos komponentams ir kraštovaizdžio vizualiniams pokyčiams, gamtiniam karkasui, rekreacinėms teritorijoms. Analizuojami projekto įgyvendinimo sąlygojami neigiami ir teigiami veiksniai. Remiantis šia analize, suformuluojamos galimo poveikio kraštovaizdžiui vertinimo bendrosios išvados, jei reikia pasiūlomos poveikio mažinimo ar kompensavimo priemonės.

Žemėnauda, žemėvalda.

Nagrinėjant poveikį žemėnaudai ir žemėvaldai vertinama ar reikalinga paimti žemės visuomenės poreikiams (tokiu atveju vertinamas paimamas žemės plotas, paskirtis), ar bus žemėveikšlių pasikeitimų.

7.9 Kultūros paveldo objektai

Remiantis duomenų baze ir atliktais natūriniais tyrimais sutikrinami ir įvertinami artimiausi kultūros paveldo objektai ir galimas poveikis jiems. Naudojant duomenis iš Lietuvos nekilnojamo kultūros paveldo registro vertinamos kultūros paveldo objektų vizualinės apsaugos zonos, pateikiamos išvados.

7.10 Visuomenės sveikata

Atliekamas kompleksinis poveikio visuomenės sveikatai vertinimas t.y. – pagrindinių sveikatai darančių įtaką veiksnių ir jų sukeliamų poveikių analizė. Svarbiausi veiklos, susijusios su planuojama ūkine veikla, visuomenės sveikatai įtaką darantys veiksniai yra:

- Fizinės aplinkos veiksniai.
- Socialiniai ekonominiai veiksniai
- Psichologiniai veiksniai.

Fizinės aplinkos veiksniai (oro tarša ir triukšmas) įvertinami kiekybiškai, nustatomi prognozuojami taršos kiekiai, kokybinė teršalų sudėtis, jų atitiktis teisės norminiams aktams. Oro taršos ir triukšmo vertinimo metodai pateikti 7.2 ir 7.3 skyriuose. Visuomenės sveikatai įtaką darantys veiksniai pateikti 1 lentelėje.

1 Lentelė. Sveikatai darantys įtaką veiksniai ir jų vertinimo metodas

Veiksnių grupė	Veiksniai ir jų poveikio laikotarpis
Fizinės aplinkos veiksniai	oro kokybė, klimato kaita
	triukšmo lygis, vibracija
	vandens, dirvožemio tarša
Socialiniai ekonominiai veiksniai	sauga, nelaimingų atsitikimų rizika, eismo įvykiai
	Susisiekimas, atskyrimai
	būsto sąlygos (dėl taršos, susisiekimo, saugos)
	nuosavybė, žemės praradimas
	laisvalaikis, poilsis, rekreacija
Psichologiniai veiksniai	Psichologinis atsakas dėl vizualinio, fizinio ir kt veiksmų poveikio

Rizikos visuomenės sveikatai vertinimui naudojamas teršalų ir triukšmo dozės kriterijus. Įvertinama projekto nauda/žala visuomenei pagal teršalų/triukšmo dozės kriterijų (teršalų/triukšmo dozė – tai sumodeliuotos teršalo koncentracijos/ekvivalenti triukšmo dydžio ir ribinės vertės santykis). Nustatoma kaip pasikeis teršalų/triukšmo dozė visuomenei po projekto įgyvendinimo. Atskirai įvertinami rizikos grupės žmonės.

7.11 Socialinė ekonominė aplinka

Analizuojamo projekto, status quo situacija reprezentuoja dabartinę būklę. Status quo situacija – tai dabartinė situacija – nieko nedarymo alternatyva, ir neturimi omenyje jokie perspektyviniai planai – nei galiojantys teritorijų planavimo sprendiniai (jie vertinami 0 varianto atveju), nei planuojami šiuo projektu sprendiniai. Nagrinėjami scenarijai (alternatyvos):

- 0 variantas – nieko nedarymo alternatyva;
- Projektas – PŪV alternatyva.

Poveikis įvairiais aspektais nagrinėjamas galimais sprendinių poveikio lygmenimis: seniūnijos bei Vilniaus miesto mastu.

Detalesnis nagrinėjimas vykdomas tokiais aspektais: viešųjų paslaugų užtikrinimo, neatidėliotųjų tarnybų (priešgaisrinės apsaugos, greitosios medicininės pagalbos, policijos) veiklos užtikrinimo, susisiekimo sąlygų, mobilumo, ekonominių sąlygų, teritorijų atskyrimas.

Palyginus visus galimus poveikius daroma išvada apie projekto alternatyvų galimą poveikį socialinei ekonominei aplinkai.

Bus atliekamas M. Lietuvos g. tiesimo ekonominis pagrindimas. Pagrindimas atliekamas taikant (bet neapsiribojant) „Automobilių kelių investicijų vadove“ pateiktą ir Automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos patvirtintą metodiką, pagal kurią pagrindinis transporto infrastruktūros plėtros socialinio-ekonominio vertinimo aspektas yra transporto kaštų mažinimas (tame tarpe ir kaštų saugaus eismo užtikrinimui, ar kaštų, susijusių su netiesioginiu transporto poveikiu- tarša, žemės kainos pokyčiai, verslo aplinkos pokyčiai ir pan.). PAV ataskaitos išvados dėl gatvės socialinio-ekonominio poveikio bus grindžiamos atlikto projekto ekonominio pagrindimo išvadomis, įtraukiant kitus paminėtus aspektus.

8 Tarpvalstybinis poveikis

Planuojama veikla negali daryti neigiamo tarpvalstybinio poveikio.

9 Priemonės neigiamo poveikio sumažinimui

Triukšmo ir taršos poveikį mažinančios priemonės gali būti parinktos iš 3 priemonių grupių:

- priemonės, taikomos šaltiniui: tylesnė statybos ir priežiūros darbams naudojama įranga, tylesni darbo metodai;
- priemonės, taikomos triukšmo ir taršos sklidimui: projekto sprendiniai, triukšmo, taršos mažinimo įrenginiai: užtvaros, pylimai, želdiniai;
- priemonės, taikomos priėmėjui: pastato langų izoliavimas ir kitos priemonės, užtikrinančios triukšmo ribines vertes gyvenamajame pastate.

Konkreči priemonė parenkama pagal šiuos kriterijus:

- saugomo objekto:
 - a. gyventojų ir būstų, kuriuos reikia apsaugoti, skaičius;
 - b. gyvenamųjų ir visuomeninių pastatų, kuriuos reikia apsaugoti, aukštingumas;
 - c. teritorijos, kurią reikia apsaugoti, plotas;
- įgyvendinimo galimybių:
 - d. techninės inžinerinės galimybės;
 - e. kraštovaizdžio, reljefo ypatumai;
 - f. suderinamumas su kitomis strategijomis (kraštovaizdžio, eismo saugumo, visuomenės saugumo, kt.);
 - g. gretimųbių gyventojų nuomonė (priimtumas, prieštaravimas);
- priemonių efektyvumo;
- ekonomiškumo;
- estetinius;
- priežiūros;
- saugumo;
- ilgalaikiškumo.

Požeminio vandens apsaugai gali būti teikiamos rekomendacijos techniniams sprendiniams, rekomendacijos statybos metu.

Pagal poreikį bus pasiūlytos priemonės statybos metu galimam poveikiui sumažinti: priemonės apsaugai nuo dirvos erozijos, taršos sumažinimui (apželdinimas, atidirbtų tepalų surinkimas), laikinas aptvėrimas paviršinių vandenių apsaugai nuo užteršimo dumbliu.

Priklausomai nuo vertinimo rezultatų, galimas ir kitų reikšmingą poveikį aplinkai mažinančių priemonių pasiūlymas.

10 Ekstremalios situacijos

PAV ataskaitoje planuojama analizuoti ekstremalias situacijas, apžvelgti galimų ekstremalių situacijų ir priemonių joms išvengti bei padariniams likviduoti trumpą aprašymą. Ekstremalios situacijos gali susidaryti tiek projekto eksploataavimo, tiek statybos metu.

11 Visuomenės informavimas ir konsultacijos

11.1 Visuomenės informavimas programos ruošimo etape

Apie parengtą poveikio aplinkai vertinimo programą visuomenė informuojama:

1. Vilniaus miesto laikraštyje „Lietuvos rytas“ Priede „SOSTINĖ“ 2017-01-21,

2. Respublikiniame laikraštyje „Lietuvos aidas“ 2017-01-21,
3. Vilniaus miesto savivaldybė internetiniame puslapyje 2017-01-23,
4. Vilniaus m. sav. Verkių seniūnijoje 2017-01-23,
5. Vilniaus m. sav. Fabijoniškių seniūnijoje 2017-01-23,
6. Dokumento rengėjo UAB „Infraplanas“ internetiniame puslapyje 2017-01-17,
7. Atsakingos institucijos – Aplinkos apsaugos agentūros internetiniame puslapyje gamta.lt nuorodoje „Poveikio aplinkai vertinimas“ - 2017-01-20.

Skelbimų kopijos pateikiamos 3 priede „Visuomenės informavimas“.

11.2 Informavimas ataskaitos rengimo etape

PAV Ataskaita bus pristatoma visuomenei. Visa informacija apie viešo susirinkimo laiką, vietą bei apie tai, kur galima susipažinti su poveikio aplinkai vertinimo ataskaita, kam ir kaip teikti pasiūlymus bus paskelbta visuomenės informavimo priemonėse (respublikiniame ir Vilniaus miesto laikraštyje, Vilniaus savivaldybėje, Verkių ir Fabijoniškių seniūnijose. PAV ataskaita bus taisoma atsižvelgiant į suinteresuotos visuomenės pasiūlymus.

PAV ataskaita derinama su PAV subjektais (Vilniaus miesto savivaldybės administracija, Vilniaus visuomenės sveikatos centru, Vilniaus apskrities priešgaisrine gelbėjimo valdyba, Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Vilniaus teritoriniu padaliniu, Valstybine saugomų teritorijų tarnyba) ir pateikiama atsakingai institucijai (Aplinkos apsaugos agentūrai), kuri pateiks sprendimą dėl planuojamos veiklos leistinumą pasirinktoje vietoje.

11.3 Informavimas apie sprendimo priėmimą

PAV dokumentų rengėjas, gavęs atsakingos institucijos (Aplinkos apsaugos agentūros) sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos leistinumą pasirinktoje vietoje, per 10 darbo dienų praneš visuomenei, paskelbdamas apie priimtą sprendimą visuomenės informavimo priemonėse (respublikiniame ir Vilniaus miesto laikraštyje), Vilniaus savivaldybėje, Verkių ir Fabijoniškių seniūnijose.

12 Siūlomas poveikio aplinkai vertinimo ataskaitos turinys

1. ***Jvadas***
2. ***Netechninė PAV santrauka***
3. ***Bendroji informacija apie PAV dalyvius***
4. ***Informacija apie projektą***
 - 4.1. *Administracinė priklausomybė*
 - 4.2. *Projekto aprašymas ir veiklos planavimo etapai*
 - 4.3. *Projekto svarba*
 - 4.4. *Projekto variantai (alternatyvos)*
 - 4.5. *Eismo intensyvumas*
 - 4.6. *Susiję planavimo dokumentai*
5. ***Galimo poveikio aplinkos komponentams vertinimas. Poveikį aplinkai mažinančios priemonės***
 - 5.1. *Jvadas*
 - 5.2. *Aplinkos oro tarša*
 - Metodas

- Esama situacija
- Vietinė tarša
- Globalinė ir regioninė tarša
- Galimas poveikis ir priemonės
- 5.3. *Vanduo*
 - Metodas
 - Esamos situacijos įvertinimas
 - Galimas poveikis ir priemonės
- 5.4. *Dirvožemis ir rekultivacija*
 - Metodas
 - Esamos situacijos įvertinimas
 - Galimas poveikis ir priemonės
- 5.5. *Saugomos teritorijos*
 - Metodas
 - Esamos situacijos įvertinimas
 - Galimas poveikis ir priemonės
- 5.6. *Mišakai, biologinė įvairovė*
 - Metodas
 - Mišakai
 - Biologinė įvairovė
 - Galimas poveikis ir priemonės
- 5.7. *Kraštovaizdis, žemėnauda, žemėvalda*
 - Metodas
 - Kraštovaizdis
 - Žemėnauda, žemėvalda
 - Galimas poveikis ir priemonės
- 5.8. *Kultūros paveldas*
 - Metodas
 - Esama situacija
 - Galimas poveikis ir priemonės
- 6. ***Poveikio socialinei ekonominei aplinkai vertinimas***
 - Metodas
 - Esama situacija
 - Poveikio reikšmingumo įvertinimas
- 7. ***Poveikio visuomenės sveikatai vertinimas***
 - Įvadas
 - Esamos visuomenės sveikatos būklės ir visuomenės sveikatai darančių įtaką veiksnių analizė
 - Triukšmo vertinimas, akustinės situacijos modeliavimas
 - Poveikio visuomenės sveikatai prognostinis vertinimas
 - Poveikio reikšmingumo įvertinimas
- 8. ***Rizikos dėl klimato kaitos analizė***
- 9. ***Ekstremalių situacijų įvertinimas***
- 10. ***Visuomenės informavimas ir konsultacijos***
 - 10.1 *Visuomenės informavimas programos rengimo etape*
 - 10.2 *Informavimas ataskaitos rengimo etape*
 - 10.3 *Informavimas apie sprendimo priėmimą*
- 11. ***Priemonės neigiamam poveikiui sumažinti***
- 12. ***Poveikio aplinkai vertinimo sprendinių kontrolė ir monitoringo planas***
- 13. ***Variantų palyginimas***
- 14. ***Galimi netikslumai***
- 15. ***Darbo grupės išvados***

- 16. *Literatūros sąrašas***
- 17. *Priedai***

13 Literatūros sąrašas

Planavimo dokumentai

1. Turistinio vandens kelio Neries upe Vilniaus mieste įrengimas ir eksploatacija“ – poveikio aplinkai vertinimo ataskaita, Geologijos ir geografijos institutas, 2008 m., Vilnius;
2. Naujų transporto rūšių diegimo Vilniaus mieste specialusis planas (patvirtintas Vilniaus m. savivaldybės tarybos 2012-12-19 sprendimu Nr. 1-961): <http://www.vilnius.lt/index.php?532218956>;
3. http://www.vilnius.lt/lit/11_bendrojo_plano_principai_ir_naudojima/1732431;
4. Vilniaus miesto 2010-2020 m. strateginis planas (patvirtintas Vilniaus m. savivaldybės tarybos 2010-11-24 sprendimu Nr. 1-1778): http://www.vilnius.lt/lit/Planavimo_dokumentai/723;
5. Vilniaus miesto bendrasis planas iki 2015 m. (Vilniaus m. savivaldybės tarybos 2007-02-14 sprendimu Nr. 1-1519): http://www.vilnius.lt/lit/Vilniaus_miesto_bendrasis_planas/783;
6. Lietuvos Respublikos Bendrasis planas, patvirtintas 2002 m. spalio 29 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Nr. IX–1154 (Žin., Nr. 110–4852);
7. Lietuvos kraštovaizdžio įvairovės studija, 2006 – VU GMF (skelbiama Aplinkos ministerijos puslapyje www.am.lt);
8. Mykolo Lietuvos gatvės detalusis planas. Vilniaus planas, 2015;
9. Mykolo Lietuvos gatvės trasos planas ir išilginio pjūvio brėžinys. 2 trasos variantas. Vilniaus planas, 2017;

Poveikio aplinkai vertinimas

10. Poveikio aplinkai vertinimo programos ir ataskaitos rengimo nuostatais, LR aplinkos ministro įsakymas 2005–12–23 Nr. D1–636 (pakeitimai LR aplinkos ministro įsakymai 2008-07 -08 įsakymas Nr. D1-368, 2010-07-22 įsakymas Nr. D1-638, 2010-05-06 įsakymas Nr. D1-370);
11. Visuomenės informavimo ir dalyvavimo planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procese tvarkos aprašas. Aplinkos ministro 2005-07-15 įsakymas Nr. D1-370 (pakeitimai Aplinkos ministro įsakymai 2008-12-08 įsakymas Nr. D1-663, 2009-12-30 įsakymas Nr. D1-853, 2010-07-22 įsakymas Nr. 640, 2011-05-09 įsakymas Nr. D1-381, 2011-08-29 įsakymas Nr. D1-654 , 2015 m. birželio 23 d. įsakymas Nr. D1-497);
12. Konvencija dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais (Lietuva Orhuso konvenciją ratifikavo 2001m.);

Vanduo

13. Vilniaus miesto vandens telkinių slėnių apsaugos ir pritaikymo rekreacijai specialiojo plano koncepcija (patvirtintas Vilniaus m. savivaldybės tarybos 2014-06-18 sprendimu Nr. 1-1898): http://www.vilnius.lt/lit/Vilniaus_miesto_vandens_telkiniu_sleniu_/899094;
14. Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos generalinio direktoriaus 2010 m. balandžio 1 d. įsakymas Nr. V-89 „Dėl dokumento „Aplinkosauginių priemonių projektavimo, įdiegimo ir priežiūros rekomendacijos. Vandens telkinių apsauga APR-VTA 10“ patvirtinimo“;
15. Paviršinių nuotekų tvarkymo reglamentas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. D1–193 (Žin., 2007, Nr. 42–1594);
16. Specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos Nr. 343, patvirtintos 1992 m. gegužės 12 d. ir pakeistos LR Vyriausybės 2008 m. balandžio 2 d. nutarimu Nr. 319 (Žin., 1992, Nr. 22–6522008; 2008, Nr.44–1643). Aktuali redakcija nuo 2012–09–19;

17. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus, (toliau – BVPD) reikalavimai;
18. Lietuvos Respublikos vandens įstatymas (Žin., 1997, Nr. 104-2615; 2003, Nr. 36-1544);
19. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. liepos 21 d. nutarimas Nr., 1098 „Dėl Nemuno upių baseinų rajono valdymo plano ir priemonių vandensaugos tikslams Nemuno upių baseinų rajone pasiekti programos patvirtinimo“ (Žin., 2010, Nr. 90-4756);
20. Nemuno upių baseino rajono valdymo planas. Aplinkos apsaugos agentūra. 2015;
21. Aplinkos ministro 2006 m. gegužės 17 d. įsakymas Nr. D1-236 „Dėl Nuotekų tvarkymo reglamento patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 59-2103; 2007, Nr. 110-4522; 2009, Nr. 83-3473, Nr.159-7267; 2010, Nr.59-2938; 2011, Nr.39-1888);
22. Lietuvos higienos norma HN 24:2003 "Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai" Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. liepos 23 d. įsakymas Nr. V-455;
23. <https://www.lgt.lt/epaslaugos/elpaslauga.xhtml>
24. Paviršinio vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo taisyklės, patvirtintas LR aplinkos ministro įsakymu 2001 m. lapkričio 7 d. Nr. 540, ir pakeistas 2007 m. vasario 14 d. Nr. D1–98 (Žin., 2001, Nr.95–3372; 2007, Nr.23–892);
25. Valstybinių kelių poveikio aplinkai stebėseną. LAKD, 1997–2010 m;
26. LR Aplinkos ministro įsakymas Dėl požeminio vandens vandenviečių apsaugos zonų nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo 2015 m. gruodžio 14 d. Nr. D1-912.
27. Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus į s a k y m a s Dėl iširtų požeminio vandens (išskyrus pramoninį) išteklių aprobavimo tvarkos aprašo patvirtinimo 2012 m. gegužės 29 d. Nr. 1-90 Vilnius.

Triukšmas, vibracija

28. Lietuvos Respublikos Triukšmo valdymo įstatymas, patvirtintas 2004 m. spalio 26 d. Nr. IX–2499 (Žin., 2004, Nr.164–5971; 2006, Nr.73–2760; 2010, Nr.51–2479);
29. Lietuvos higienos norma HN 33:2011 „Triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje“, patvirtintą LR Sveikatos apsaugos ministro 2011 m. birželio 13 d. įsakymu Nr. V–604 (Žin., 2011, Nr.75–3638);
30. Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos generalinio direktoriaus 2010 m. balandžio 1 d. įsakymas Nr. V-88 „Dėl dokumento „Aplinkosauginių priemonių projektavimo, įdiegimo ir priežiūros rekomendacijos. Kelių eismo triukšmo mažinimas APR-T 10“ patvirtinimo“;
31. Watts G.R. 1990. Vehicle generated ground-borne vibration alongside speed control cushions and road humps. Transport Research Laboratory, Crowthorne. 227 p.

Oro kokybė ir klimato kaita

32. „Non-paper Guidelines for Project Managers. Making vulnerable investments climate resilient European Commission Directorate-General“, COWI;
33. Atskirų sektorių jautrumas klimato kaitos poveikiui, rizikos vertinimas ir galimybes prisitaikyti prie klimato kaitos, veiksmingiausios prisitaikymo prie klimato kaitos priemonės ir vertinimo kriterijai, Aplinkos ministerija, 2015 (rengėjas VšĮ Gamtos paveldo fondas);
34. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. gruodžio 11 d. įsakymas Nr. 591/640 „Dėl Aplinkos oro užterštumo normų nustatymo“ (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos

apsaugos ministro 2010 m. liepos 7 d. įsakymo Nr. D1-585/V-611 redakcija) (Žin., 2001, Nr. 106-3827, 2010, Nr. 2-87; 2010, Nr.82-4364);

35. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. lapkričio 30 d. įsakymas Nr. D1-653 „Dėl teršalų sklaidos skaičiavimo modelių, foninio aplinkos oro užterštumo duomenų ir meteorologinių duomenų naudojimo tvarkos ūkinės veiklos poveikiui aplinkos orui įvertinti“ (Žin., 2007, Nr. 127-5189, 2008, Nr.79-3137);
36. Nacionalinėje klimato kaitos valdymo politikos strategija, LRS 2012 m. lapkričio 6 d. Nutarimas Nr. XI-2375, Žin., 2012, Nr. 133-6762;

Dirvožemio apsauga

37. LR Vyriausybės nutarimas 1995-08-14 Nr. 1116 „Dėl pažeistos žemės rekultivavimo ir derlingojo dirvožemio sluoksnio išsaugojimo“ (Žin., 1995, Nr. 68-1656);
38. STR 1.07.02:2005 „Žemės darbai“ (Žin., 2005, Nr. 151-5569).
39. Česnulevičius A., Bautrėnas A., Morkūnaitė R., Čeponis T., Erozijos intensyvumas Vilniaus miesto urbanizuotose teritorijose. Geografija: 2006;
40. Pivoriūnas D., „Kelių poveikio dirvožemiams vertinimo metodika“, 1995 m., Vilnius;
41. Baltrėnas P., Kazlauskaitė A., Mikalajūnė A., „Aplinkos apsauga keliuose“, 2012 m., Vilnius;
42. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. kovo 8 d. įsakymas Nr. V-114 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 60-2004 „Pavojingų cheminių medžiagų didžiausios leidžiamos koncentracijos dirvožemyje“ patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr.41-1357);

Saugomos teritorijos ir biologinė įvairovė, kultūros paveldas

43. Robertas Staponkus, „Neries upėje (buveinių apsaugai svarbi teritorija Nr. LTVIN0009) saugomų gyvūnų rūšių ir teritorijoje saugomų buveinių tyrimas, atkarpoje nuo 579023, 6061648 (LKS94) iki 578545, 6058112 (LKS94)“, 2015, Vilnius;
44. <http://grynas.delfi.lt/gamta/vingio-parko-peledoms-ciurliams-ir-smulkiesiems-giesmininkams-nauji-namai.d?id=61379715#ixzz3ODcAsbbN>;
45. <http://www.vilniausparkai.lt/parkai/vingio-parkas/bioivairove>;
46. Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos generalinio direktoriaus 2010 m. balandžio 1 d. įsakymas Nr. V-90 „Dėl dokumento „Aplinkosauginių priemonių projektavimo, įdiegimo ir priežiūros rekomendacijos. Biologinės įvairovės apsauga APR-BJA 10“ patvirtinimo“;
47. Nekilnojamųjų kultūros vertybių registras: <http://kvr.kpd.lt/heritage/>;
48. https://lt.wikipedia.org/wiki/Vingio_parkas;

Visuomenės sveikata

49. Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymas (Žin., 2002, Nr. 56-2225, 2007, Nr. 64-2455, 2010, Nr. 57-2809, 2011, Nr. 153-7194);
50. Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atvejų ir vertinimo atlikimo tvarka, patvirtinta 2004 m. liepos 5 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-511 ir pakeista 2012 m. birželio 20 d. įsakymu V-549 „Dėl Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų nustatymo ir tvarkos aprašo patvirtinimo ir įgaliojimų suteikimo“ (Žin. 2004, Nr.109-4091; 2011, Nr.61-2923, 2012, Nr. 71-3682);

51. Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodiniai nurodymai, patvirtinti 2004 m. liepos 1 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V–491 (Žin. 2004 Nr.106–3947);
52. Kelių transporto infrastruktūros poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodinės rekomendacijos. Sveikatos mokymų ir ligų prevencijos centras. 2013. (rengėjas UAB INFRAPLANAS);
53. Triukšmo poveikio visuomenės sveikatai vertinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2005 m. liepos 21 d. įsakymu Nr. V–596 (Žin. 2005, Nr. 93–3484);

Socialinė-ekonominė aplinka

54. „Teritorijų planavimo dokumentų sprendinių poveikio vertinimo tvarkos aprašas“ (patvirtintas LR Vyriausybės 2004 liepos 16 d. nutarimu Nr. 920) ir jo pakeitimai;

Žemėlapiai, schemos:

55. Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos informacinės bazės „Geolis“ duomenys (www.lgt.lt): „Vandenviečių žemėlapis“; „Naudingųjų iškasenų telkiniai“; „Kvartero geologinis žemėlapis M 1:200 000“; „Lietuvos pelkių ir durpynų žemėlapis M 1:200 000“; „Kvartero geologinis žemėlapis M 1:200 000“, 2014;
56. Lietuvos Respublikos georeferencinis pagrindas GDB10LT (skaitmeninis žemėlapis), kurio mastelis 1:10000, Nacionalinė žemės tarnyba prie ŽŪM;
57. Lietuvos skaitmeninis ortofotografinis M 1:10000 matematinis pagrindas ORT10LT,© (skaitmeninis žemėlapis), Nacionalinė žemės tarnyba prie ŽŪM, 2012;
58. Nekilnojamųjų kultūros vertybių registras: <http://kvr.kpd.lt/heritage/>;
59. Upių ežerų ir tvenkinių valstybės kadastras, Aplinkos ministerija, 2014/
<https://uetk.am.lt/portal/startPageForm.action;jsessionid=6B4C874524DA914500F27AF472ACD8A9>;
60. <http://potvyniai.aplinka.lt/Potvyniai/>;
61. <http://aplinka.vilnius.lt/lt/index.php/aplinkos-kokybe/triuksmas/triuksmo-zemelapiai/>;
62. <http://www.amvmt.lt:81/mgis/>.

14 PRIEDAI

15 1. PRIEDAS. Atrankos dėl PAV sprendimas

16 2. PRIEDAS. Kvalifikaciniai dokumentai

17 3. PRIEDAS. Informavimas apie PAV programą

18 4. PRIEDAS. PAV programos derinimas

19 5. PRIEDAS. Visuomenės pastabos